

SONDAR - Strategická správa:

Súvislosti:

SONDAR: Ochrana pôdy a sieť udržateľného rozvoja v podunajskej oblasti

Cieľom SONDARu je vytvoriť sieť zvýšenej zodpovednosti za utváranie a odskúšanie udržateľných postupov, najmä pre pôdu ako základ života a síce medzi: vedou a praxou; manažmentom a užívateľmi pozemkov; medzi podnikmi, spoločenskými organizáciami a občianskou spoločnosťou; medzi vzdelávaním, umením a obyvateľstvom.

Z tohto dôvodu vznikli a realizovali sa v posledných rokoch tri SONDAR projekty (SK, HU, CZ) a jeden projekt „Sociálna výroba“ SoPro HU-AT v rámci ETC (Európska územná spolupráca) pod patronátom pracovnej skupiny pre udržateľnosť pre podunajské krajiny a pod vedením BIENE (Pôda-, Bioenergia- & sieť pre udržateľnosť, Dolné Rakúsko/EÚ) vedúcim partnerom projektov.

Deväť partnerov z Rakúska a Maďarska sa podieľalo na projekte "SoPro HU-AT – Sociálna výroba pre životné prostredie". Zámerom je rozširovanie spolupráce so sociálnymi podnikmi zameranej na udržateľnosť, nachádzanie kvalitných produktov a služieb a rozvíjanie podpory ich predajnosti. SoPro tím vykonal 1400 konzultácií v rámci podnikov a verejných inštitúcií. Realizovalo sa viac ako 100 produktov a služieb.

Vychodiskový bod:

Pomocou projektov cezhraničnej spolupráce (ETZ) sa v ostatných rokoch podarilo vytvoriť silnú sieť medzi inštitúciami a ľuďmi. Okrem jednotlivých cieľov a ukazovateľov príslušných ETZ projektov od začiatku je v popredí aj prepojenie inštitúcií pomocou "krížového projektu".

Hoci projekty ešte nie sú v plnom rozsahu zrealizované, je možné konštatovať viac ako 100 percentné splnenie strategických cieľov a cieľov týkajúcich sa udržateľnosti.

SONDAR/Pôdy: Celkovo 17 projektových partnerstiev medzi univerzitami, verejnými inštitúciami a neziskovými organizáciami, ktoré sú podporované externe poverenými odborníkmi vytvorili prostredníctvom SONDAR siete od roku 2010 príklad pre medzinárodné aktivity a komunikáciu na tému pôdy. Na pozadí svetového roku pôdy "World Soil year 2015" (WSY)¹, ktorý vyhlásilo FAO, je tu mnoho ďalších príležitostí pre regióny a riešiteľov projektov SONDAR. Napríklad, doc. RNDr. Jaroslava Sobocká, CSc. zo slovenského výskumného ústavu NPPC-VÚPOP bola menovaná do Európskeho výboru pre WSY a na výročnom zasadnutí Európskej aliancie pre krajinu a pôdu, ktoré bolo zorganizované prostredníctvom projektu SONDAR CZ-AT v Lednici (15/05/2014) bola dohodnutá spolupráca najmä v oblasti povedomia o pôde s Claudiu Olazabal z Európskej komisie, ktorá je zodpovedná za oblasť ochrany pôdy v rámci Generálneho riaditeľstva EK pre životné prostredie.

SOPRO / Sociálno-ekologická výroba:

Predchádzajúce výsledky jasne ukazujú, že všetky zúčastnené strany majú úžitok z modelu "sociálno-ekologickej výroby":

- Sociálne podniky a v nich zamestnaní ľudia vytvárajú vyšší vlastný zisk, čo pre nich znamená zmysluplnú prácu a rozšírenie ponuky pre kvalifikáciu zamestnancov.
- Podniky a verejné inštitúcie dostávajú významné CSR-orientované výrobky a služby z daného regiónu.
- Environmentálny aspekt - podporovanie recyklácie alebo dokonca „upcycling“ t.j. zužitkovanie priemyselného odpadu na výrobu nových kvalitných produktov a prostredníctvom návrhov na ekodizajn aj uvádzanie nových výrobkov.

Prostredníctvom série projektov "SONDAR" a paralelne sa rozvíjajúceho modelu "sociálno-ekologickej výroby", sa vytvorili silné partnerstvá založené na dôvere a vzájomnej úcte, ktoré sú základom pre spoločnú víziu budúcnosti.

SONDAR – Sustainable Operations Network in the Danube Region – Udržateľná operačná sieť v podunajskej oblasti, vízia 2020

Dolné Rakúsko je inovatívna krajina, (poľno)hospodárske a sociálne srdce podunajskej oblasti a tiež sídlo kancelárie spolku ARGE podunajských krajín. Na základe takmer pred tridsiatimi rokmi vzniknutých partnerstiev v rámci podunajskej oblasti a viacerých projektov cezhraničnej spolupráce, najmä s partnermi zo susedných regiónov v rámci Maďarska, Slovenska a Česka sa vytvorili riešenia, ktoré sú platné ako stratégie a modely pre udržateľné vidiecke oblasti, udržateľné hospodárenie s prírodnými a sociálnymi zdrojmi ako aj zodpovedné jednanie v širšom merítku.

Cieľom je celkové posilnenie makro regiónu ako formujúceho sa a spoločensky a ekonomicky prosperujúceho spoločenstva.

Susedské väzby v duchu "Spolupráca namiesto konkurencie" sa stanú kľúčovým faktorom pre budúcnosť a riešenie kríz v krajinách povodia Dunaja. To si vyžaduje prispôbiť na jednej strane životné a hospodárske podmienky svetovej konkurencii, na druhej strane si musia nájsť miesto základné ľudské a sociálne potreby v spoločnosti založenej na zmyslupnej a hodnotnej práci, na kvalite života a vzájomných vzťahoch (*pozri prílohu -> Prieskum "Eurobarometer 2013"*).

Napríklad, pochopenie obhospodarovania pôdy by malo spĺňať požiadavky udržateľnosti. To znamená okrem posilnenia inovatívnych podnikov aj ponúknuť riešenia, ktoré majú "váhu" pre primárne a sekundárne podnikanie farmárov v súlade so životným prostredím a udržanie pracovných miest v regióne hlavne v znevýhodnených oblastiach a pre znevýhodnené osoby. Súčasťou celkovej vízie je tiež komplexná činnosť veľkej technologicky vyspelej poľnohospodárskej produkcie založenej na všeobecnom pochopení hodnotového reťazca (Výrobcovia – Obchod – Spotrebiteľia), ktoré je potrebné pre preklenutie medzery v ich vzájomných vzťahoch.

Podobný prístup je vyjadrený vo výroku, ktorý znie nasledovne: **Včas - s najvyššou kvalitou – bez plytvania – s radosťou** (citácia: Foundation for Farming - Nadácia pre poľnohospodárstvo, Zimbabwe).

Tiež vzťahy výroba a spotreba v Podunajskom regióne musia spĺňať princípy udržateľnosti aby bol zabezpečený **udržateľný životný štýl**. Jedným z cieľov je vytvárať viac podmienok pre ručnú výrobu a viac zmysluplných, inovatívnych produktov pre regionálne podniky. Model "sociálno-ekologickej výroby" podporuje firmy a verejné inštitúcie v prijímaní zmodernizovaných procesov cielej spolupráce so sociálnymi podnikmi pri vývoji nových produktov a služieb. Konkrétne by mala byť použitá spolupráca s existujúcimi **centrami excelentnosti** (napr. hospodárske klastre v podunajskej oblasti). Nové modely spolupráce medzi podnikmi a sociálnymi podnikmi sa majú testovať a vytvoriť (napríklad "sociálny klaster").

Na základe príkazu **Stvoriteľa** podľa princípu „**Obrobiť a uchovať**“ (Genezis 2:15) musí mať svoje miesto využitie a ochrana základov života s ohľadom na zachovanie / zvýšenie biodiverzity, v protieróznych opatreniach a tvorbe humusu pre akumuláciu uhlíka a pre multifunkčnú krajinu (napr. protipovodňové záchytné plochy).

Význam **pôdy ako primárneho faktora výroby** (potravín, krmív, paliva, vlákien), sa zámerne sprostredkúva zainteresovaným subjektom a širokej verejnosti zrozumiteľným a motivujúcim spôsobom. Dôsledne vo všetkých opatreniach uplatnená zásada sa nazýva: **VEDA - ALIANCIA - POVEDOMIE** (Od vedeckých poznatkov cez miestne a medzinárodné implementačné partnerstvá k cielenému zvyšovaniu povedomia). Usilovať sa o spojenie európskych stratégií a aktérov zúčastnených strán cez prosperujúce medzinárodné partnerstvá a existujúce siete podunajských krajín. Výsledky výskumu budú testované na modelových príkladoch a potom poskytnuté pre široké použitie. Vychádzajúc z výskumnej stratégie integrovanej v Dolnom Rakúsku / NÖ-FTI bol vytvorený sprievodný výskumný program **medzinárodná inovačná agentúra**, ktorej aktivity zahŕňajú celú podunajskú oblasť. Rôznorodé talenty a schopnosti jednotlivcov a organizácií vo vedeckej pôsobnosti a cenná spolupráca sa bude rozvíjať postupne a bude sa postupne aplikovať.

V strategickom partnerstve s pracovnou skupinou udržateľnosti asociácie podunajských krajín, musí byť pretvorená sieť na ochranu pôdy v podunajskej oblasti (SONDAR – sieť pôdnej stratégie pre podunajskú oblasť) na **sieť udržateľnosti v podunajskej oblasti** prostredníctvom vedúceho partnera BIENE.

Stratégia pre podunajskú oblasť (EUSDR) spája životný priestor 14. štátov a viac ako 115. miliónov ľudí na poli činností pre spoločné vízie, projekty a iniciatívy. Sieť udržateľnosti SONDAR (Udržateľná operačná sieť v podunajskej oblasti) spája podunajské krajiny združené v ARGE v **dvoch kľúčových oblastiach EUSDR - "Inovatívny a spoločensky kompetentný Podunajský región" a "Podunajský región kompetentný v rámci životného prostredia a kultúry"**. V úzkej spolupráci medzi vedou, priemyslom, komunálnymi aliančnými partnermi a v spojení so širšou osvetou pre povedomie musia byť vypracované a realizované príklady z praxe s cieľom prispieť k udržateľnému zlepšeniu životných, pracovných a ekonomických podmienok Podunajského regiónu.

V rámci 21. odbornej konferencie ARGE podunajských krajín na čele s Erwinom Szlezakom vedúcim pracovnej skupiny pre udržateľnosť bola v dňoch 26. a 27. marca 2014 širšie rozpracovaná idea udržateľnej siete pre Podunajsko. V rámci štyroch pracovných skupín sa zúčastnilo viac ako 100 účastníkov konferencie na vypracovávaní konkrétnych očakávaní a návrhov pre budúce projekty v podunajskej oblasti.

Zástupcovia EUSDR, Andrea Nasi z rakúskeho ministerstva zahraničia, Florian Ballnus z Bavorska, koordinátor Dunajskej stratégie EÚ pre "Zachovanie biodiverzity, krajiny a kvality ovzdušia a pôdy" a Hans Peter Herdlitschka, koordinátor pre oblasť "Konkurencieschopnosť" vyjadrili ďalšiu podporu programu.

Ďalšie úlohy SONDAR spočívajú v širšej špecifikácii projektu, ktorý podľa možností by mal byť realizovaný vo viacerých zo 14. podunajských krajín:

Pracovné balíčky:

WP1	Etablovanie siete o udržateľnosti	Výstavba siete udržateľnosti v podunajskej oblasti - so širšou realizáciou prístupu " VEDA - ALIANCIA - POVEDOMIE " a s existujúcimi partnerskými sieťami (Sieť na ochranu pôdy v podunajskej oblasti / Sociálna a ekonomická sieť "sociálno-ekologickej výroby pre životné prostredie" / CASEE - Sieť pre vedu na humanitárnych fakultách univerzít v podunajskej oblasti)
WP2	Pôdy – Veda	<ul style="list-style-type: none"> • Pôdna mapa podunajskej oblasti • Pôdy ako indikátor povodní • Opatrenia proti pôdnej erózii • Pôdy ako zásobáreň a filter / Humus- a regionálna výroba hnojív
WP3	SKILLS – Sociálno-integračné a Know-How-intenzívne vidiecke & urbánne spôsoby existencie	Etablovanie SKIL-Centrá excelentnosti pre školenie a prenos know-how; koordinované medzinárodné marketingové aktivity.
WP4	SOPRO Veda	Sociálno ekologická výroba – udržateľná spolupráca medzi podnikmi a verejnými inštitúciami so sociálnymi podnikmi. Zriadenie a prevádzka regionálnych poradenských štruktúr a medzinárodnej platformy pre inovácie. Smerovanie vedy a monitoring (napr. prostredníctvom IIASA, ÖIN, WU-Wien, FH-Wr.Neusadt)
WP5	Implementácia udržateľnosti	Maľujeme farbami zeme / Vytvorenie maliarskych krabíc s pôdnymi farbami z podunajskej oblasti, vyškolenie „pôdných vyslancov podunajskej oblasti“, magisterské programy na tému Udržateľnosti

Ďalšie informácie nájdete na uvedených web stránkach.

www.sondar.eu / www.unserboden.at / www.soilart.eu / www.sozialproduziert.at

Kontakty:

Arbeitskreis Nachhaltigkeit der ARGE Donauländer, Dr. Erwin Szlezak
(Pracovná skupina pre udržateľnosť ARGE podunajské krajiny)
Telefón: +43 (0) 2742 9005 DW 9070 / e-mail: info@unserboden.at

Vedúci partner projektov SONDAR a SoPro:
spolok BIENE, Sieť pre pôdu a bioenergiu Dolného Rakúska a EÚ, Bernhard Kuderer MSc, / e-mail: kuderer@biene-netzwerk.at